

הלכות שבת סימן שא

ביאורים ומוספים

המקל לחזק כמנעל כך יחשב הוא כמנעל לנסמך עליו מעט, שהרי כל אחד מהם משתמש בו באופן אחר.

52 ולצאת עם מכשיר שמיצה הנישא על הגוף או בכיס, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' לו) שאם אפשר לו לצאת בלעדיו, הרי הוא משוייך ריש בכך איסור תורה, אבל אם אינו יכול בלעדיו [מחמת תחושת הפחד שאינו שומע כלום וכדו'] והמכשיר מחזק לגופו באופן שאינו יכול ליפול, מותר לצאת עמו. והוסיף, שצריך דקדוק גדול בזה לדעת אם באמת אינו יכול ללכת בלא המכשיר, ומטעם זה כתב (ח"ב סי' קיג) שלמעשה יש להחמיר בזה וכדעת הגר"פ פראנק שאין לדמות מכשיר שמיצה למקל, כיון שהמקל מסייע לעצם ההליכה כמו נעל, מה שאין כן במכשיר שמיצה שאינו מסייע לעצם ההליכה אלא רק מסיר את הפחד מנפילה. ולכשי עצם השימוש במכשיר זה בשבת, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שלח ס"ק ד). ולצאת במכשיר המורכב על ידיה המשקפיים, צידד שם (ח"ב סי' קיב) שיש להתיר אף אם יכול ללכת בלעדיו, כיון שהמכשיר נחשב חלק מהמשקפיים, וכיון שמותר לצאת עם המשקפיים [כמו שכתבנו לעיל (סי' מד)] מותר גם לצאת עם המכשיר הנטפל להם [וכן כתב שם בשם הגר"פ פרנק והגאון מפוניבז].

מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פליד הערות קח ו-קי), שלא מסתבר שמכשיר הנמצא על המשקפיים יתבטל אלהים, הן מחמת שהחוט והאחזניה היוצאים ממנו אינם חלק מהמשקפיים, והן מחמת שהמכשיר חשוב יותר מהמשקפיים עצמם. והוסיף (שם), ובשו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ט בהערה וח"ב סי' יח), שמכל מקום יש להתיר לצאת אפילו במכשיר הנישא על הגוף ואפילו כשיכול ללכת בלעדיו, כיון שיש להחשיב את מכשיר השמיצה כקמיע המרפא את הגוף, שפסק השו"ע להלן (סכ"ד) שמותר לצאת בו, אולם בסוף דבריו הסתפק בזה. עוד כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"א שם), שלמי שאינו שומע כלל יש להתיר לצאת במכשיר כזה משום שמכשיר השמיצה נחשב כאותו של החרש, וכשם שהמקל נחשב לחזק כמנעל ללכת בלא מקל, נחשב המכשיר כמנעל ללכת בלא מקל.

53 ומי שיכול ללכת בלא מקל, אך כשעולה במדרגות או שהולך במדרון נוקק למקל, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ח ס"ק ט) שמדברי המשגיב הללו יש ללמוד שאסור לו לצאת במקל, שהרי אין הוא נחשב 'אינו יכול ללכת כלל'. והגרש"ז אויערבך (ששי"כ פ"ח הע' נט) הסתפק במי שזקק למקל רק במקומות מיוחדים כמדרגות וכדו', ויודע שברצונו יהיה עליו לעבור באותם מקומות, אם יכול לצאת עם מקל, וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק סג).

54 ואף מי שיכול ללכת ברגליו ללא עזרת מקל, אלא שמבחינה רפואית יזיק לו הדבר, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שנחשב כמי שאינו יכול ללכת בלא מקל כלל, ומותר לו לצאת במקל.

ואף מי שמותר לו לצאת במקל, אלא שעתה יוצא לרשות הרבים כשהוא נשען נסמך על אדם אחר, דעת הגר"נ קרליץ (שם) שכל זמן שנסמך על אותו אדם, אסור לו לצאת עם המקל.

[משנ"ב ס"ק סח]

אסור לו לצאת⁽⁵¹⁾ וכו', דעצם הליכתו אפשר לו לילך בלי מקל⁽⁵²⁾. ולענין סומא ההולך עם כלב נחיה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פ"ח הע' טב) שאף על פי שבעלי חיים נחשבים מוקצה בשבת [במכאור בשו"ע לקמן (סי' שח ס"א) ובמשנ"ב שם (ס"ק קנא)], מ"מ כלב נחיה מותר בטלטול כיון שהוא מיוחד ועומד לכך, אלא שהסתפק אם השרשרת שבה אוזחו הסומא את הכלב, המיועדת לשמש את הסומא, נחשבת כמשויי או לא. נראה שו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' מד) שמותר המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק סב]

משום ענג שבת⁽⁴⁷⁾ וכו', מדת צניעות הוא שלא לילך יחף⁽⁴⁸⁾.

47 ומי שיש לו צער כשלוש את נעליו, כתב הכף החיים (סי' צט) שלדברי הב"ח אין צורך לנעולן, שהרי אדרבה בזה מבטל מעצמו עונג שבת, אך לטעמו של הדרכי משה יתכן שצריך לנעולן, כדי שיזכור שהיום שבת.

48 וראה לעיל (סי' ב ס"ק יד) שהבאנו עוד טעמים בזה.

[משנ"ב ס"ק סג]

דכיון דאינו יכול לילך בלי בלא מקל⁽⁴⁹⁾, הרי זה כמנעל דידה⁽⁵⁰⁾.

49 ואף מי שיכול ללכת ללא עזרת המקל מרחקים קצרים, ועכשיו חפץ ללכת למרחק גדול ואינו מסוגל לעשות כן בלא המקל, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' צ) שיכול לצאת עמו לרשות הרבים, שלא אסור לצאת עם מקל וכדו', אלא כשיכול ללכת את אותה הליכה שבשביעה יוצא בלא עזרת המקל. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק סד).

50 ומי שיכול ללכת בקביים ועכשיו יוצא לרשות הרבים עם מקל, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שדינו כמי שאינו יכול ללכת כלל, ומותר לצאת עם המקל, כיון שסוף סוף אינו יכול ללכת בלא המקל או הקביים, וממילא משמש לו המקל עכשיו כמנעל.

ומטעם זה הוסיף (שם), שמותר לו [למי שזקק לקביים או למקל, וקל וחומר למי שאינו יכול ללכת כלל] גם לצאת לרשות הרבים בכסא גלגלים, שכיון שאינו מסוגל ללכת ללא הקביים או המקל, נחשב גם הכיסא כמנעל שלו. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ג תשובה ד), מאידך, בשו"ת הר צבי (ח"א סי' קע) תמה שאין הגדרון דומה לראיה, שהרי חומר שהולך במקל, הולך הוא בעצמו על ידי המקל, ולכן יש להחשיב את המקל כנעל שלו, מה שאין כן בבגד הדורש בבגד הגלגלים, שאינו הולך בעצמו על ידי הכיסא, אלא שמוזיז את עצמו ממקום למקום בלא הליכה, ואם כן מדרע להחשיב את הכיסא כנעליו. ובשו"ת רב פעלים (ח"א או"ח סי' כח) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' קיד) כתבו, שלכאורה יש לדון שכיסא הגלגלים נטפל לגופו של הנכה. ומסיק בשו"ת רב פעלים (שם) שמכל מקום אין להתיר לצאת בכיסא כזה אלא במקום שאינו רשות הרבים גמורה, דק לצורך מצוה או למי שהרבים צריכים לו. ובשו"ת מנחת יצחק (שם ס"ק י) כתב, שיש להסתפק אם אכן הכיסא נטפל לגוף, ומסיק שברשות הרבים גמורה אין לנכה להוביל את כיסא הגלגלים בעצמו, אלא יבקש מנכר שיעשה כן יחד עמו, וקל לצורך מצוה, ורק באופן שיכולים גם הנכרי וגם הנכה להוביל את הכיסא כל אחד בעצמו, שבאופן זה אין כאן צד איסור תורה שנחשב הדבר כשנים שש"אחד, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פליד הע' קא).

נליתיהו אחר דאין שאסור להוביל את הנכה בכיסא הגלגלים שלו, כשם שאסור מדרבנן לשאת כל אדם ברשות הרבים (ראה לקמן סי' שח ס"ק קנד), ובאדם שאינו מסוגל ללכת יש מקום לומר שאף יהיה איסור תורה בנשיאתו, כיון שלא שייך אצלו ההיתר של 'יחי נושא את עצמו'.

[משנ"ב ס"ק סד]

אכל אם אפשר וכו'⁽⁵¹⁾ וכו', דהוי המקל אצלו כמשויי⁽⁵²⁾ וכו', דאי אפשר לו לילך בלי בלי מקל⁽⁵³⁾, מתקנה⁽⁵⁴⁾.

51 ומה שאין אומרים שכיון שלחזק נחשב המקל כמנעל, יחשב המקל כמנעל גם למי שרק נסמך עליו מעט, וכשם שבש"ק יריעה וחמילה שהיונם לכוש רועים, נפסק בשו"ע להלן (סכ"א) ובמשנ"ב (ס"ק עב) שמחמת כן נחשבים לבוש גם לכל אדם, ביאר הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' נא) שכיון שאופן שימוש של החזק במקל שונה מאופן שימוש של מי שרק נסמך עליו מעט, אין לדבר שדיון שנחשב

פ פֶּאֶר הַגּוֹלָה

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

מחמירים. ואם שכח ונצא בהם, אין צריך להסנינו. וט"ו מחיר בכל ענין:
(זו) להסדוק. ב"ל דאם הולך בקמקום שיש חשש שישל, כגון מקמת
שירדו גשמים והמקום משפע או בתורף על המים הנגלדים שקורין איי"ש,²
מסר לצאת במקל. דבעית לילך שם. ט"ו: (ס') במקל. כיון שיכול לילך
בלא מקל. ונקנים שמענועים הופים, אסורים לצאת במקלות כדי לילך דרך
לשר. אבל אם הוקין כלפיך שאי אפשר לילך וזאת המקלה, מותר לצאת

והיבא בבית יוסף בטרם הסיקו: * שאנו יכול לילך בלא מקל ואם יש מסור בראש המקל, שעושה גמא בהליכתו והרי פסוק רישא דלא ניהא לה, צריך ציון אם נמסר לילך בו, וצין שם במשפחות ונב שפצצד להסר בזה: * אבל אם אפשר לו וכו' אסור. עין במשנה ברורה השעם דהרי במשור. וקמי זה יש בזה אסורא דאורייתא כשהולך קו ברשותי' הרבים. וצין בפרר מקדים ששם הוא רצה לומר מתקלה דהרי כשור, אך אחר כך הביא דמכות מלבד שזהו רק משום נזרה דלמא אתי לאחריי ד' אמות ברשותי' הרבים והינו בלי סטיקה), ומשמע דסביקא לה דמקאורייתא לא הרי משא בכל פניו פניו דהנזון מהמשך עלה. והנה המצב בשבת ס"ו במסנא וראה להראי דבבא בביתא לה דמקל של זקנים לא עביד כלל לסמיכה וצ"ע מקב של ששע שיש לו בתי' קבלי בתי'הו, דשמן מדרס משום דמסמך עלה לפרקים), וילך טורח מדרס משום דרך לחרוצי סוגיא עבדי, ומהפרכי בבאי דאחי דלדי' מבייתא זו דמקל של זקנים. אחר כך מצאנו ברכנו יתום דמקח דסביקא לה דבנה

כִּי שִׁיזְנוּרָה שְׁהוּא שְׁפֹתָ, וַיִּכְפֹּחַ אִתָּהּ דָּגִם יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוֹם עֵגֶג
(שְׁפֹתָהּ).⁽⁴⁷⁾ (סו) וְהוּא הָיִין דְּכִיּוֹם טוֹב צָרִיד לְהוֹר בָּהּ, דְּעֵגֶג שְׁפֹת וְיוֹם־
טוֹב שְׁוִין. וְעַץ סִינֶן כ, דָּגִם בְּחַל מִדַּת צְנִיעוּתָהּ הוּא שְׁלֵא לִילֵף
(חֲפָה).⁽⁴⁸⁾ יִז (סג) בְּלֵא מִקָּל מִקָּר. דְּכִיּוֹן דְּאֵינִי וְכוֹל לִילֵף קָלָל בְּלֵא
מִקָּל.⁽⁴⁹⁾ (סח) תָּר לֹה בְּמִנְעֵל דִּידֵהָ.⁽⁵⁰⁾ (סד) אָבָל אִם אֶפְשָׁר וְכו'. וְכֵן
(סט) זָקן הַחֹלֶף בְּבִיתוֹ בְּלֵא מִקָּל, וְכִישְׁרָא לְחֹרִין נִשְׁעֵן עַל מִקָּלוֹ
מִחֲמַת תְּשׁוּת כְּחֹ וְאֵינִי נוֹטֵלוֹ אֱלָא לְהַחֲזִיק עֲצוּם, אֶרְעֵל-פִּי
שְׁנוּפוֹ מִתְנַעֵנֵעַ אֲסוּר, דְּהָיִי מִמִּקָּל אֲצִלוֹ כְּמִשְׁוֹרָה.⁽⁵¹⁾ כִּיּוֹן דְּבִבִּיתוֹ הוֹלֵף
בְּלִי מִקָּל, אָבָל אִם הוֹקֵין בְּל-פִי דְּאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לִילֵף קָלָל בְּלִי
מִקָּל.⁽⁵²⁾ (מה) וְאֵינִי נוֹטֵלוֹ וְכו'. וְכִישְׁרָא הַחֹלֶף בְּמִקָּמוֹ שְׁיֵשׁ
חֲשֵׁשׁ שִׁיפֵל מִחֲמַת שְׁיִזְנוֹ דְּנִשְׁמִים וְהַמִּקָּמוֹ מִשְׁפָּע, אוֹ שְׁהוֹלֵף
בְּחֹרֶף עַל הַמִּים הַנִּגְלִיִּים [שְׁקוּרִין אִי"ו] וּבְפִסְחָה שְׁמֵא וְפֵל, מִתָּר
גַּם-כֵּן לְצֵאת בְּמִקָּל, דְּרַמִּי לְחֹרֶף [כֵּן כְּחֹב הַע"ו]; וְאִלְהִי וְכֵא כְּחֹב
שְׁאִין לְהַתִּיר בָּהּ רַק בְּמִקָּמוֹ שְׁיֵשׁ עֲרִיב: (סו) אֲסוּר. וְאִפְלוֹ הוּא
הַתָּר לִשְׂא תִּכְשִׁי בְּדוֹ. וְעַל-כֵּן מֵה שְׁתִּנְהוּ הַחֲשׁוּבִים לְצֵאת בְּמִקָּל
מִתָּר אִם נוֹשְׂאוֹ לְכָבוֹד (עב) אוֹ שְׁיֵשׁ בּוֹ צֶרֶף קָצֵת, אָבָל בְּלֵא צֶרֶף
אִם יְכוֹל לִילֵף בְּלִי מִקָּל [ב"י בְּסִימֹן חֲקִיב]: יִז (סח) אֲסוּר לוֹ לִילֵף
בְּלִי מִקָּל.⁽⁵⁶⁾ וְאֵינִי נוֹטֵלוֹ אֱלָא לְשֹׁר פְּסִיעוּתִי: יִט (סט) וְכִבְלִים וְ
לִגְבֵי הַתּוֹרָה.⁽⁵⁷⁾ שְׁהוּא לְבוּשׁ בְּהוֹן, (עו) וְלֹא מִשְׁשִׁין דְּלֵמָּא נָפִיל מִרְגְּלֵי
וְלֹא יִפְלוּ: כ (ע) אִין יוֹצֵאִין בְּאֶנְשֵׁי מִינִין וְכו'. וְכָל זֶה הַשַּׁעֲם
הַקָּדָשׁ הַנּוֹכַח לְעִיל, פְּטוּר, (עט) מִפְּנֵי שְׁלֵא הוֹצִיא כְּדָרָה הַמוֹצִיאִין:

תרגום: 1 שרדכי מכנסים. 2 קרת.

(ס) פריימדיס: (ספ) ראש ביה"כ"ה: (ט) מגן־אברכם ושא"י ומה שכתבתי 'אכל אם הנקין' וכו', כן כתב סאליה רבה וש"א: (ע) תשובת גור אריה חלק א סימן סמ"ד, וגם הפריימדיס הקשה על ראיה הש"י מלכתחילה דש"י הקם היבא דבעיתא, דהקם ביום־טוב הוא רק משום זילפתא, מה שאין כן בשבת דיש בו משום אסור משוי'. קמ"ל לן להקל מפני דבעית' ונמה שתרין דהקא הוא רק אסור משום דאחי לאתיי, זה אינו, כמו שהבאתי בבאבא דלגבה בשם אור זרועין, וגם הגאון ר' יוסף שאול קהנולסר כתב דבכנות הש"י גופא להתיר הוא רק דהקא תוך הערוב: (עא) מגן־אברכם, ואף דאל"ה רבה שדי נרמא בראית' המגן־אברכם והצדד דיש לומר דכיון דבנה דרך הסכשית הוא כד לשא בירו, מתר לבתחילה, מפל מקום קשה להקל בנה: אחר, דכמה אחרונים העתיקו דברי המגן־אברכם, ועוד, ולא בזה הפעל צוויי לסכשית ולחשמש, וכמו שכתב המגן־אברכם, ועל זה לא השיב סאליה רבה כלום: (עב) חייא־אדם ותפארת־ישראל: (עג) כן כתב המגן־אברכם וגם הסמיא־אדם ותפארת־ישראל ועוד אחרונים. ואף שראיתי בשערי־תשובה שהביא בשם נודע ביהודה וגם סאליה רבה דאפלו אם אינו תכשיט מתר תוך הערוב, ולא אמרין דהוי זילפתא דשבת - בכפריי־יוסף בשם ההדב"ז איתא בהדיא דאפלו תוך הערוב איקא זילפתא, ועל כן בנדאי הנכון לנהג כמו שכתב הסמיא־אדם, דיהיה על כל פנים צורך קצת: (עד) דלא גרע ממה שהתירו אחרונים בשאר כל אדם תוך הערוב אם יש בו צורך קצת: (עה) מגן־אברכם בשם הפורדני, ונהנה מקורם הוא ממה שאמרו שבת ס"ג ע"ב: ועשו להן קבלים ושתילו שלשלת ביצתה, ואפלו הכי לא מחב צליהן שחאת במתריהן, רק אסורא בעלמא דלקא שלפא ותקוחא, והכא לא שיק זה, וכמו שכתב פל זה בבאבא הגר"א, ולענין דשאי לא אבין, דהקם השלשלת שמשמש אדם הוא, שהוא צורך התקא שלא יהיו בתולית נזירות, וכדפרש ש"י שם, ועליפ"ל זה הוי כמשא, מה שאין כן בזה דלו בעצמו אין צורך כלל בזה, ומכל מוס' לוי יש ליבב ביה זה ופניו שסחמו כן הורה ראשונים להלכות מהמשם שכתבתי במשנה ברורה, ואולי דגם בזה הפורדני לזה: (עו) שם: (עז) רמב"ם פרק יט מהלכות שבת: (עח) שם, עק שם, ומשמע דאתרוהי קאי: (עט) כן פרשו

הלכות שבת סימן שא

160 באר הגולה

ומחצלת, אבל יוצאים (יט) (עב) בשק ויריעה וחמילה (עג) (פרוש, בגדים גסים): כב *ויוצאים (עד) במוך וספוג שעל המפה, לפי שהם מרפאים הלפף הני כמו תכשיט, וכן בקלפת שום וכצל או (עה) באספלנית ומלוגמא ורטיה שעליה. ואם נפלו מעליה (עו) לא יחזירנה, וכל-שכן שלא יתנם בתחלה. אבל אסור (כ) לכוף חוט או משיחה (עז) על המפה לצאת בו, דכיון שאינם מרפאים הוו משוי, אבל באגוד שכורה על הרטיה שלא תפל מעליו יכול לילף בו, (עח) וקושרו ומתירו: כג שהפנים יוצאים בנגין (פרוש, במין פצמונים קטנים) (עט) *הארוגים להם בכסותם, אבל אם (פ) אינם ארוגים לא: הגה ולא מהני הא דמחבר לפסית, (פא) רק בדבר *שדרכו להיות מחבר שם, אבל אם חבר שם דבר (פב) שאין דרכו ככה, אסור (תנחות מייטוני פי"ט ובי" בשם תשובת רשב"א ומרדכי

ר שם וסם ש שבת
כ"ח שם ס"ד ודקא
(* שם) כשקטור
גבונים כתב: והוא
שפתם מלביש ב'
קניניות דגני קאלו
ארוג, והב טעם על
זה שם שם

באר היטב

דשבת, מ"א, ע"ש. נובס' אליה רבה דחה ראית מ"א ודעתו להקל, ע"ש: (יט) בשק. מפני שדרכו לצאת בו מפני הגשמים. ולכן אף בלא גשמים נמי שרי, ה"א"ש: (כ) לכוף חוט. דאינם כסילים

משנה ברורה

והטעם, דכל הני לאו דרך מלבוש הוא אלא משוי הוא: (עב) בשק. מפני שדרכו הרועים לצאת בהם מפני הגשמים, (פ) וכו' דחשיב מלבוש להני, לכן מותר גם לכל אדם לצאת בהם: (פא) אפילו שלא מפני הגשמים: (עג) פרוש, בגדים גסים. כן פירש ה"א"ש בגדרים, וכן נ"ש"י בשבת ס"ב פ"ש נמי 'מלבוש שק', ומשמע דשק ממש לא. וצריך עיון בדמיונו, שהרועים נהגו ללבוש שק גופא, איך הדין? גם לדבריהם קשה קצת, אמאי קאמר התקנה 'לא בתבה וקפה' וכו', יותר היה לה לאשמועינן דבשק ממש לא? וגם בשלטיגבורים שעל המרדכי הביא בשם אדחת, והוא הרשב"א. דאפילו שק מותר, וצריך עיון: (כב) במוך וספוג. הינו שנקטנו מעדיר יום, וקדמשר לקמח: (עה) באספלנית. מטלת של בגד שמושחך אותו במשיחה ומשימין אותו על המפה: (עו) לא יחזירנה. דהיינו כמו נתינה לבתחלה. דאסור רבנן לעשות רפואה בשבת, וכדלקמן בסמך שכת: (עז) על המפה. והוא הדין אם ירצה לכוף אותם על המוך וספוג ורטיה (עט) גססין אסור. והא

בו. ופשוט מה שנהגו החשובים לילף במקל שבגדים, אסורים לצאת בהם בשבת, אבל במקום שיש צורך ג"ל דמסר, אבל איש בעלמא שאינו נושא לכבוד, אפילו במקום שיש צורך אסור, דאיכא וילתא

באר הגולה

אין שם מנעל ותכשיט על המקל, וכן באור ורוע כתב בהדא דהוי כמשוי: * יוצאים במוך וספוג. עין במשנה ברורה. והפ' השלחן ערוך העתיק כל זה הלשון דסעיף זה מלשון הטור, ונראה דהטור שסיים על זה 'לפי שהם מרפאים', ובגל-הדרך מירי התוספתא לכוף בספוג ומוך שנים וזין לקמן בשכ"ח סעיף כג) שהם מרפאים, הוא אולי לשיטתו דהכירא לה דכדור שאינו מרפא, אף-על-גב דמגן על האדם מעדיר הוי משאוי: (עו) בדמכות לקמן בסעיף כח ונקטו שפאר הפגן-אברם שם, דהוא גססין מלשון הטור, ולידה צל-פך חף מירי התקנה בשנתנו כד מבעד יום ולא נפל, דאי לא הוי אסור להחזיר בשבת משום רפואה: אבל לפי דעת הרמב"ם, דאף בדבר שאינו מרפא אלא שמועיל כדי שלא ישרט הפכה, גססין מותר לצאת בו, ובכח שפכת הג"א בבאור דסעיף זה, מירי התוספתא זו גם במוך וספוג חדשים שאינם מרפאים אלא שמועיל כדי שלא ישרט הפכה, וכדלקמן בסמך שכת סעיף ג, עין שם. דגססין מותר לצאת בו, וגם מותר להחזיר אותם לבתחלה בשבת, ובתוספתא באמת לא סיים בספוג ומוך דאם נפל לא יחזיר כמו באינה, וזה סעד לשיטת הרמב"ם דמותר לצאת אפילו באותם שאינם מרפאים אלא למנע צער, והתקנה כוללת דין וציאת מוך וספוג בכל גונו, דהיינו אפילו בהחדשים שאינם מרפאים, ועלין לא סימח דלא יחזיר כמו באינה, דהא אין בזה משום רפואה: * שדרכו להיות מחבר. ועלין מותר לצאת בביטון התפוחין בהפגד,

דמסים דבאגד שכורה על הרטיה יכול לילף בו, הינו דוקא באגד של סמרטוטין דדרך להשליכו כשמתירו, (פג) ועלין אינו חשיב, ובטיל לגבי הרטיה, מה שאין כן בחוט או משיחה, דחשיבי ואינו בטיל לגבי המוך וספוג. ובבאור הג"א ככתב, דלדעת הרמב"ם אינו אסור בחוט ומשיחה פי אם כשפדרכו על המוך וספוג (ד) לצאת בו ודמשום דחשיבי לא בטילין, אבל (פה) על הפכה ממש, אפילו היה בדרך חוט ומשיחה או שאר דבר חשוב מותר לצאת בו, דאף דאינו מרפא, מכל מקום הרי מועיל שלא ישרט הפכה ועל-כן לא הוי משוי, והביא ראיה לדבריו מלשון התוספתא, ומשמע מזה שהוא סובר בן להלכה, וכן משמע דעת כמה אחרונים, ובכח שכתב לקמן בסעיף כח במשנה ברורה, עין שם: (עח) וקושרו ומתירו. וזה לא באגד אין מה משום רפואה: כג (עט) הארוגים להם. ולכן (פו) לא חזינן דלקמא מחיכי צלה ואתי לאתויי, ואפילו אם הם נגין של זהב, שאינם עשוי אלא לגבי מלכים, (פז) גססין לא חזינן דלקמא מחיכי צלה ואתי לאתויי פקדו, ביהן שהיו ארוג: (פ) אינם ארוגים לא. ואפילו (פח) הם קשורים להפסות, (עז) וכל-שכן כיוון שכתבנו דאסור לצאת, (ז) דחזינן דלקמא מחיכי צלה ואתי לאתויי, וכל-שכן אם הם של זהב, דחזינן דלקמא מחיכי צלה (זא) להחזיקו כהנא, דאינו עשוי אלא (זב) לעשירים, ואתי לטלן ולאתויי פקדו. וכחבי בהפסות בשם הריב"א, (ג) דאפילו בנים קטנים (זג) שאינם עשירים, אסורים לצאת כיוון של זהב שאינם ארוג פכסות או הקלוי בצנאורו, דחזינן דלקמא מחיכי צלה ואתי לאתויי, ואי אפשר שלא ישמע אביהם וישלם, ובתוך כך אתי לטלן ד' אמות ברשות הרבים, ונקיים המגן-אברהם ואלה רבה: (פא) רק בדבר וכו'. דהיינו כיוון זוג, שהדרך היה בזמניהם להיות בכל המקדים לנוי, לכן שרי באיני, שלא גזרו אטו אינו אריג, (נא) כיון שהוא נוי לבגד לא הותרו חז"ל להפסיד אותו ולהתנגות: (פב) שאין דרכו

שער הציון

האחרונים [שלחן ע"ש והפמ"ג]. ובאמת בקב הקטע, לפי מה דמסיק ב"מא ע"ח עמוד ב דכלי עלמא מנעל הוא, בלא הכי פטור בקב קטע, אלא משמע דהרמב"ם סבירא לה כהפוסקים דסבירא להו כדבי יתנן כן נהיר בשבת ס"ד דמנעל של עץ לא מנעל הוא: (פ) אמר דף סב עמוד א: (פא) ה"א"ש: (פב) כגן אברהם ואלה רבה ותוספת שבת. והנה בבאור הג"א משמע דהוא סובר דפרוש בהטור כהנא דדוקא על המפה, מכל מקום ליתא משמע דגם הוא מסיים כן על-פי שיטת הרמב"ם: (פג) האחרונים הנ"ל, וגם לדעת הג"א אלא דהרמב"ם שמשכים קתה גססין הוי הוא: (ד) הינו הנצי"ה כס אסור, אבל הכריכה גופא אינו אסור, כי אין החוט והמשיחה מרפא. וליעני מוך וספוג, עין לקמן בסמך שכת סעיף כג: (פד) וכן מעד גססין בספר נהר-שלום כפרוש הרמב"ם: (פז) שבת נ"ח עמוד א. ונקטו אפילו בבנים גדולים, לפי מה דמסיק הגמרא בך סד דתרי דארוג בכסותו, וכן מוכח בירושלמי פ"ק ב"מ אשה שם: (פח) גמרא, וגם בשל זהב מירי שם, בדפרש רש"י במשנה, וגם בתוספות נ"ח עמוד א דבור הפתחיל "כאי שא"א: (פח) מן-אברהם סעיף קטן לד: (פח) גמרא נ"ח וגם בירושלמי שם: (ז) ומקח טעם זה אפילו בבני מלכים אסור. וזה טעם הב"ח שאסר באין ארוג לכל: (זא) רש"י: (זב) כן מוכח בירושלמי שם דבני מלכים לאו דוקא והוא הדין בני עשירים: (זג) הינו, דאף דכד היה ליכא למחש דלקמא חזק ואתי לאתויי, פקדו הוא קטן, והאסור לא ספיקן לה בנדרים, אפילו הוי אסור: (זד) ובכרי-גדרים מסתפק דאפשר דאפילו בקטנים עשירים אסור משום דלא פלוג, ולא משמע הכי בירושלמי: (זז) תוספות, והובא בגמ' אברהם:

הלכות שבת סימן שא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק עא]

והטעם, דכל הני לאו דרך מלבוש הוא אלא משוי' הוא⁵⁸.

דעת הגרש"ז איערברך (ששי"ב פ"ח הע' יט) שיש ללמוד שמותר לעשות כן, מדברי המשנ"ב שמותר לכל אדם לצאת בשק יריעה וחמילה משום שכך היא דרך הרוצים. אך למעשה דעתו (ח"ג שם) שאין זה פשוט שמותר, שיש לדון האם מתוך שיראה הדבר מזור בעיני אנשים, יבוא להסיר את הבגד, ובשם החזו"א יש אומרים (ארחות שבת ח"ג פכ"ח הע' קצז), שהורה לבחור שהיתה דרכו ללבוש חליפה קצרה, שרשאי לצאת בחליפה ארוכה.

ולצאת בטלית גדול בליל שבת, כתב הערוך השלחן (ס"ק קח) שאסור, כיון שאין דרך ללבוש טלית גדול בלילות, ורק בליל יום הכיפורים מותר שאו רגילים לעשות כן, וכן כתב לאסור בדעת תורה (סל"ח) בשם פסקי ר"מ ריקאנטי, ובשם תשובת פאר הדור [להרמב"ם] בשם תשובת הרי"ף ונאפשר שדעתם לאסור גם בטלית קטן.

מאידך, כתב הדעת תורה (שם) שהפאר הדור עצמו פסק שמותר, וכן מובא גם בספר האשכול. וכן דעת הגרש"ז איערברך (ששי"ב פ"ח הע' קנז) שמותר, והוסיף, שדברי האוסרים לצאת בטלית גדול בלילה צריכים עיון, שכשם שמסתבר שמותר לצאת בחורף בבגדי קיץ, וכן להיפך, כך צריך להיות מותר לצאת בלילות שבת בטלית גדול, כיון שהדרך היא ללבוש ביום. [ולענין יציאה בקיץ בבגדי חורף, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק קלח)].

[ביה"ל ד"ה יציאים]

הוא אולי לשיטתה דסבירא לה דדבר שאינו מרפא, אף-על-כך דמגן על הקצם מצער דבר מן האוי⁶⁰.

60) אמנם אם גם מרפא וגם מגן על הגוף, מביאר בשו"ע להלן (סכ"ח, וראה משנ"ב שם ס"ק קח) שגם לדעת הטור אינו נחשב משוי'.

[משנ"ב ס"ק עב]

וכיון דחשיב מלבוש להני, לכן מותר גם לכל אדם לצאת בהם⁵⁹.

59) ולצאת בבגד שאינו רגיל לצאת בו, אך יש שרגילים לצאת בו, כגון הרגיל ללבוש חליפה ארוכה ורוצה לצאת בחליפה קצרה,

המשך מעמוד קודם

[משנ"ב ס"ק סט]

דדרך הליכתו הוא כן, וכטלים הם לגבי הגוף⁵⁷.

57) ומטעם זה, חזק לאינפוזיה או דיאליזה וכדו', ולצורך כך משאירים הרופאים מחט המחוברת כל הזמן לגופו, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ד פכ"ח ס"ק יב) שמותר לו לצאת במחט זו בשבת, כיון שבטלה היא לגוף, וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק מח).

לסומא ללכת לבית הכנסת עם כלבו בשבת ויום טוב, וראה חזקה לדרו (סי' שה ס"ק ח).

58) אך אם אינו מכיר כלל את המקום שבו הולך, וללא עזרת המקל דאי שיפול, כתב הערוך השלחן (סעי'ב) וכן נראה שדעת העטרת זקנים (על גליון השו"ע סי' תקכב), שמותר לו לצאת במקל. מאידך בששי"ב (פ"ח הע' סב) הביא שהמאירי הסתפק בזה, וכתב שלהלכה צריך שאלת חכם.

